

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง โครงการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของโครงการหลวงด้านการปรับระบบเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อลดการเผาและหมอกควันบนพื้นที่สูง เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามและเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำเกษตรกร โดยมีกระบวนการในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่มีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended question) และแบบปลายปิด (Closed – ended question) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90-95 ของกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการหลวง

3.1.2 รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เช่น n=คณะกรรมการชุมชน ประชาชนในชุมชน เป็นต้น เพื่อสอบถามข้อมูลรูปแบบการทำการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ศีกระบวนการปรับเปลี่ยนระบบเกษตร การปรับเปลี่ยนระบบเกษตร ปัจจัยการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบเกษตร ตามแนวปฏิบัติที่ดีของโครงการหลวง

3.2 ขั้นตอนการวิจัย

3.2.1 คัดเลือกพื้นที่ศึกษาในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงที่มีปัญหาเรื่องการเผาและปัญหาหมอกควัน จำนวน 7 พื้นที่ ได้แก่ แม่มะลอ ปางหินฝน ห้วยเป้า บ่อเกลือ แม่จริม สบเมย และปางแดงใน

3.2.1 รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง จำนวน 7 แห่ง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกับ สวพส. ประกอบด้วย ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่ ลักษณะภูมิประเทศ ที่ตั้งของหมู่บ้าน โดยศึกษาจากแผนที่ พื้นที่ทำกิน ลักษณะการใช้ที่ดินของชุมชน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ระบบการผลิต วิธีการดำรงชีพของเกษตรกรในอดีต เพื่อทำความเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมทั่วไปของชุมชน

3.2.3 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกร คณะกรรมการชุมชน เกษตรกรตัวอย่าง เป็นเพื่อสอบถามข้อมูลรูปแบบการทำการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ศีกระบวนการปรับเปลี่ยนระบบเกษตร การปรับเปลี่ยนระบบเกษตร ปัจจัยการตัดสินใจปรับเปลี่ยนระบบเกษตร เพื่อแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ตามแนวปฏิบัติที่ดีของโครงการหลวง

3.2.4 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินก่อนและหลังการปรับเปลี่ยนระบบเกษตรด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ รวมถึงการเปรียบเทียบระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) รวมถึงวิเคราะห์การจัดการเพื่อลดปัญหาหมอกควันหลังการปรับระบบเกษตร ด้วยการวิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติที่มีระดับความเชื่อมั่นอย่างมีนัยทางสถิติ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำอธิบายความสำเร็จของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม

3.2.5 วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องในแบบสัมภาษณ์แต่ละชุดเรียบร้อยแล้ว จากนั้นนำข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ คือ Statistical Package for the Social Sciences (SPSS for Windows) ซึ่งก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ ต้องมีการกำหนดตัวแปรให้เป็นค่าคะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ มีรายละเอียดในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4 สถานที่ดำเนินการวิจัย (ตารางภาคผนวกที่ 1)

- 1) พื้นที่ปลูกข้าวโพด/ข้าวไร่ ความสูง น้อยกว่า 500 เมตรจากระดับน้ำทะเล (แม่จริม)
- 2) พื้นที่ปลูกข้าวโพด/ข้าวไร่ ความสูง 500-1000 เมตรจากระดับน้ำทะเล (แม่ะลอ)
- 3) พื้นที่ปลูกข้าวโพด/ข้าวไร่ ความสูงมากกว่า 1000 เมตรจากระดับน้ำทะเล (บ่อเกลือ)
- 4) พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว ความสูง น้อยกว่า 1000 เมตรจากระดับน้ำทะเล (ห้วยเป้า)
- 5) พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว ความสูงมากกว่า 1000 เมตรจากระดับน้ำทะเล (ปางหินฝน)
- 6) พื้นที่ทำไร่หมุนเวียน ความสูง 500-1000 เมตรจากระดับน้ำทะเล (สบเมย)
- 7) พื้นที่ทำเกษตรจำกัด/ชาดน้ำ ความสูง 500-1000 เมตรจากระดับน้ำทะเล (ปางแดงใน)